

Brusel 30. listopadu 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele konající se dne 7. prosince 2018 Boj proti nedůvěře vůči očkování na unijní a vnitrostátní úrovni: výzvy a možnosti v digitalizovaném světě – <i>výměna názorů</i>

Delegace naleznou v příloze poznámku vypracovanou předsednictvím s ohledem na veřejnou výměnu názorů na téma „Boj proti nedůvěře vůči očkování na unijní a vnitrostátní úrovni: výzvy a možnosti v digitalizovaném světě“, která se uskuteční na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele plánovaném na 7. prosince 2018. Za účelem strukturování výměny názorů připravilo předsednictví tři otázky, které jsou uvedeny na konci tohoto dokumentu.

**Boj proti nedůvěře vůči očkování na unijní a vnitrostátní úrovni:
výzvy a možnosti v digitalizovaném světě**

SOUVISLOSTI A VÝZVY

Očkování je jedním z největších úspěchů, jehož bylo ve 20. století v oblasti veřejného zdraví dosaženo, neboť přispělo k celosvětovému vymýcení pravých neštovic a dětské obrny a vedlo ke značnému snížení zátěže, kterou představovaly dříve široce rozšířené nemoci, jako je například záškrt a tetanus. Ačkoli panuje široká vědecká shoda ohledně skutečnosti, že očkování je jednou z nejvýznamnějších a nejúčinnějších metod prevence, které má moderní medicína k dispozici, představují nemoci, jimž lze předcházet očkováním, ve většině evropských zemí rostoucí hrozbu pro veřejné zdraví. Existují různé důvody tohoto nepoměru mezi teoretickými znalostmi a jejich praktickým uplatňováním, přičemž jedním z nich je rostoucí nedůvěra vůči očkování. Dnešní komunikační a informační technologie, které umožňují rychlé a snadné šíření všech možných informací, včetně dezinformací o očkovacích látkách a očkování, by mohly vést k obavám z očkování. Současně by však rychlý rozvoj v této oblasti mohl na druhou stranu přispět ke zlepšení podpory zdraví a prevence nemocí.

Nedůvěra vůči očkování a klesající důvěra v něj

Mylné představy o očkování vedly k tomu, že veřejnost přesunula svou pozornost z přínosů očkování na nedůvěru ve vědu a obavy z případných nepříznivých vedlejších účinků. K této zvýšené nedůvěře přispívá řada faktorů, které možná nejsou ještě zcela pochopeny. Jelikož byly nemoci, jimž lze předcházet očkováním, zásluhou rutinního očkování v minulosti omezeny, nepovažují je občané již za životu nebezpečné riziko, kterým být mohou. Často si proto dostatečně neuvědomují, jak zásadní úlohu hraje očkování při záchraně životů, ani rizika plynoucí z neočkování. Mezi další faktory, které hrají v tomto ohledu svou roli, patří nedostatek spolehlivých informací a v některých případech nedůvěra v poskytovatele dostupných informací, nižší míra akceptace jakýchkoli potenciálních rizik spojených s očkovacími látkami podávanými zdravým osobám (zejména dětem), nedostatečné chápání přínosů očkování pro jednotlivé osoby ve srovnání s přínosy pro komunitu a polemika ve sdělovacích prostředcích ohledně bezpečnosti očkovacích látek rozdmýchávaná dezinformacemi. Komunikační technologie umožňující rychlé a snadné šíření zpráv po celém světě a stálý přístup k potenciálně nespolehlivým informacím prostřednictvím internetu umožnily vznik řady nových platforem, které šíření obav a dezinformací ohledně očkovacích látek a očkování urychlují. V řadě členských států EU nabývají na atraktivitě skupiny zaměřené proti očkování, kterým napomáhají sociální a většinová média, a začínají ovlivňovat veřejné mínění a politiku.

Nedávno zveřejněná zpráva o stavu důvěry v očkovací látky v EU¹ poukazuje na to, že ačkoli většina občanů EU stále věří v důležitost, účinnost a bezpečnost očkovacích látek, důvěra v očkovací látky je v evropském regionu Světové zdravotnické organizace nižší než v jiných regionech a řada zemí se v posledních dvaceti letech potýká s výraznou krizí důvěry, čímž lze zčásti vysvětlit případy zničujících epidemií spalniček v některých členských státech EU.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Důsledky nedostatečné proočkovanosti

Celková míra proočkovanosti se v členských státech EU výrazně liší, přičemž v mnoha z nich nedosahuje cíle 95% proočkovanosti, která je nezbytná k zajištění kolektivní imunity vůči spalničkám. Jako názorný příklad lze uvést skutečnost, že pouze v šesti zemích EU/EHP dosáhla v roce 2017 míra proočkovanosti v případě obou dávek očkovací látky proti spalničkám alespoň 95 %².

Řada členských států EU a sousedních zemí se proto v současné době potýká s bezprecedentními případy epidemií nemocí, jimž lze předcházet očkováním. Jen v roce 2017 se v EU spalničkami nakazilo přes 14 000 lidí, což je více než trojnásobek počtu případů hlášených v roce 2016. V posledních dvou letech zemřelo na spalničky více než 57 osob a na záškrť dvě. Evropě se nedaří vymýtit spalničky v souladu s dohodnutými cíli WHO.

Dalším důsledkem nedostatečné proočkovanosti je riziko, že se v EU znovu objeví virus dětské obrny, což by ohrozilo status Unie jako oblasti prosté této nákazy.

Každý rok je zjištěno asi 33 000 případů zhoubných nádorů děložního čípku a v EU dochází každý rok k asi 15 000 úmrtí na tento typ zhoubného nádoru³. Asi 70 % všech případů zhoubných nádorů děložního čípku je zapříčiněno infekcemi způsobenými lidským papillomavirem (HPV).⁴ Počet infekcí HPV by mohl být výrazně snížen očkováním proti HPV^{5 6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scrip.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

ŘEŠENÍ HLAVNÍCH FAKTORŮ BRÁNÍCÍCH A POMÁHAJÍCÍCH ÚČINNÉ PROOČKOVANOSTI

V rámci prvního kroku k řešení problematiky nízké míry proočkovanosti je velmi důležité pochopit mechanismy, které vedou k nízké míře využívání očkovacích látek v Evropě.

Podle nedávno zveřejněné zprávy o organizaci a poskytování služeb v oblasti očkování v EU⁷ členské státy uvádějí, že jednou z hlavních překážek účinné proočkovanosti, pokud jde o spalničky, a účinného provádění programů očkování dětí je nedůvěra vůči očkování. Dalšími uváděnými překážkami účinné proočkovanosti proti spalničkám je neúspěch při oslovování ohrožených skupin obyvatelstva, nízká informovanost obyvatelstva obecně, nedostatečná odborná příprava nebo nedůvěra vůči očkování u zdravotnických pracovníků, organizace, poskytování a financování služeb v oblasti očkování, případy krátkodobého nedostatku očkovacích látek a chybějící vnitrostátní a mezinárodní elektronické očkovací registry. Ve zprávě jsou uvedena některá protiopatření, jako je zařazení očkování proti spalničkám mezi veřejně financované zdravotnické služby, informační kampaně a využívání monitorovacího systému kontrolujícího očkování.

Pokud jde o očkování dospělých proti chřipce, uvádějí členské státy jako hlavní překážky účinné proočkovanosti chybějící informovanost obecné populace, kdy si lidé neuvědomují potenciálně závažné důsledky infekce, související problém hnutí aktivistů zvyšujících nedůvěru vůči očkování nebo namířených proti očkování, jakož i doplatky. Jako faktor pomáhající účinné proočkovanosti proti chřipce uvádějí členské státy mediální informační kampaně mezi obecnou populací a mezi zdravotníky.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Podle nedávno uveřejněné zprávy panelu odborníků zabývajících se účinnými způsoby investování do zdraví⁸ patří k hlavním faktorům pozitivně ovlivňujícím využívání očkování například přístup ke spolehlivým informacím o očkování, expozice pozitivním mediálním sdělením, budování důvěry v instituce a poskytovatele a v očkování, zatímco negativní vliv mají fámy a mýty подрývající důvěru v očkovací látky a skutečnost, že někteří poskytovatelé zdravotní péče nedokážou tyto mýty vyvrátit a poskytnout věcně podložená doporučení.

Jedním z faktorů měnících a ovlivňujících v současné době zdravotní péči obecně, a majících tudíž vliv rovněž na oblast očkování, je probíhající digitalizace v odvětví zdravotní péče. V oblasti očkování je jedním z hlavních dosažených výsledků digitalizace vytvoření elektronických informačních systémů pro imunizaci (IIS), které zavedlo do konce roku 2016 osm členských států na celostátní úrovni a mnohé další je zavedly na nižší úrovni⁹. Tyto systémy mají velký potenciál zlepšit dodávky očkovacích látek pro veřejnost tím, že optimalizují kvalitu údajů týkajících se míry proočkovanosti a pomáhají určit nedostatky v očkování a nedostatečně proočkované skupiny obyvatelstva. Rovněž by mohly zlepšit míru proočkovanosti tím, že nabídnou další nástroje, jako jsou například systémy, které budou očkování připomínat. Jejich využívání však rovněž ukazuje na nové oblasti střetu zájmů a vyžaduje zohlednění dalších otázek, jako je ochrana údajů a individuální práva, etika a srovnatelnost systémů.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

OTÁZKY A TÉMATA K DISKUSI

Na základě výše uvedených skutečností se **Rada** vyzývá, aby zvážila tyto otázky:

1. Nedávná studie¹⁰ ukazuje, že nedůvěra vůči očkování v některých evropských zemích poklesla, zatímco v jiných se zvýšila. Stávající epidemie spalniček v Evropě ukazuje, že nedůvěra vůči očkování, která může vést k nízké míře proočkovanosti, je v Evropě významnou přeshraniční zdravotní hrozbou. Jaké jsou důvody rozdílů v nedůvěře vůči očkování mezi členskými státy a jakým způsobem je možné tento problém řešit? Jaké úsilí je nezbytné k systematickému boji proti nedůvěře vůči očkování a nízké míře proočkovanosti v Evropské unii, aby byla tato přeshraniční zdravotní hrozba odstraněna? Existuje nějaký osvědčený postup, který ve vašem státě pomohl ke zvýšení proočkovanosti? Mohli byste uvést příklad úspěšného opatření, které by mohlo být zavedeno v jiných členských státech?
2. Rychlé šíření zpráv a snadný přístup k informacím prostřednictvím internetu představuje platformu pro aktivisty bojující proti očkování a široké veřejnosti stále více ztěžuje určování důvěryhodných zdrojů informací o očkováních. Jak mohou členské státy společně nejlépe bojovat proti dezinformacím a falešným zprávám o očkovacích látkách a očkování ve sdělovacích prostředcích a zvláště na internetu?
3. Probíhající digitalizace stimuluje změny ve všech částech systémů zdravotní péče. Které přínosy a výzvy přinese digitalizace pro oblast očkování a jak by mohla napomoci ke zlepšení míry proočkovanosti?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf